

Študijné poznámky pre Biblický týždeň Slovenského združenia Júl 2024

Téma: *Božie otázky*

Otázka č. 5: „Kde je tvoj brat?“

Moderátor: Daniel Duda

Prečítajte si pre toto štúdium

1Moj 4:1-16; 50:20; Mat 5:21-22; 10:40; 25:31-46; Mark 3:35; Gal 6:2-5; Ján 19:26,27; 1 Ján 3:12-16; Žid 12:24.

Najdôležitejší biblický text

Tu sa Hospodin spýtal Kaina: „Kde je tvoj brat Ábel?“ (1Moj 4:6, SEP)

Osnova štúdie

- I. Úvod
- II. Byť vo vzťahu
- III. Som azda strážcom svojho brata?“
- IV. Jakubov syndróm
- V. Ježiš nanovo definuje rodinné putá
- VI. Tento tvoj syn
- VII. Ponorený do lásky Trojice
- VIII. Nový rodokmeň

Otázky a poznámky na zváženie

1. V príbehu o Kainovi (Genesis 4:1-7) vidíme, že Boh vidí širší obraz toho, o čo ide v Kainovom živote. Jeho otázka „Prečo sa hneváš?“ má za cieľ varovať Kaina. To je jasný dôkaz toho, ako veľmi Boh túžil po tom, aby bol Kain v harmonickom vzťahu so svojim Stvoriteľom.
2. Kainovi rodičia sa od Boha oddelili – preto nechce, aby ich syn išiel po tej istej ceste. Kain nie je len genetickým synom Adama a Evy, ale aj Božím duchovným dieťaťom. V kritickom okamihu príbehu, rovnako ako každý rodič, ktorý nechce stratiť svoje dieťa, Boh prosí Kaina, aby urobil správne rozhodnutie.
3. Ale Kain zabije Ábela. Nie je nám povedané, prečo to urobil, rovnako ako nebolo povedané, prečo had zviadol ženu alebo prečo Boh odmietol Kainovu obeť. Hebrejská literatúra zapája čitateľa do rozprávania tým, že nezdelí niektoré informácie. Podobne hebrejský text neobsahuje, čo Kain povedal Ábelovi (4:8a). Autor tým zvyšuje nezmyselnosť Kainovho činu. Príbeh pokračuje a ukazuje tragický výsledok Kainovho odmietnutia počúvať Boha.
4. Boh prichádza s otázkou: „**Kde je tvoj brat?**“ (Genesis 4:9) Rovnako ako sa Boh pýtal Adama, „Kde si?“ teraz sa pýta Kaina, „Kde je tvoj brat?“ Ak prvá otázka bola dôležitou *teologickou* otázkou, tá druhá je dôležitou *sociálnou* otázkou. Bohu záleží nielen na tom, **čo** sme urobili s *Ním*, ale aj na tom, **čo** sme urobili s naším *bratom*. Obe tieto otázky sú neoddeliteľne prepojené.

5. Nemôžeme milovať Boha bez toho, aby sme milovali svojho blížneho. Boh kladie túto otázku Kainovi nie pri oltári alebo v svätyni, ale vonku na poli. Boh ho zastavuje uprostred jeho pracovného života. Inými slovami, táto otázka nám bráni uchýliť sa do bezpečnej zóny nazývanej „individuálne náboženstvo“ alebo „osobná zbožnosť“.
6. Neexistuje žiadna oblasť, ktorá by bola izolovaná od záujmov brata, manžela, suseda, priateľa, kolegu alebo všeobecne blížneho. Nemôžeme mať vzťah s Bohom, ktorý by zároveň nezahŕňal naše vzťahy s inými ľuďmi. Biblia nepozná duchovnú spásu oddelenú od záujmu o sociálnu spravodlivosť.
7. Hoci niektorí ľudia môžu tvrdiť, že nikdy nepočuli priame oslovenie Boha o ich vzťahu s Ním, len málokto nikdy nepočul otázku: „Kde je tvoj brat?“ Dúfajme, že sa to nebude vzťahovať na osobu, ktorú ste zabili, ale na osobu, o ktorej ste klebetili, ktorú ste ignorovali, urazili, patronizovali, zanedbávali, boli k nej neľáskaví, alebo jednoducho prešli na druhú stranu cesty!
8. Sme nevyhnutne *spoločenské* bytosti. Podľa 1Moj 2:18 „nie je dobré byť človeku samému“. Sme stvorení na Boží obraz a povolání odrážať tento obraz tým, že žijeme ako „muž a žena“. Toto sa týka predovšetkým manželstva medzi mužom a ženou. Ale bezpochyby to tiež naznačuje iný rozmer, že v rámci Bohom danej radosti z toho, že sme jedinečné individuality, môžeme naozaj vedieť, čo znamená byť skutočnou ľudskou bytosťou len vo vzťahu k ostatným. Toto je *vzťahová dimenzia* nášho stvorenia „na Boží obraz“.
9. Naše vzťahy nám pomáhajú byť tým, kým sme. „*Spoločenstvo srdca*“ je tvorené všetkými hlasmi a tvármi, ktoré zanechali stopu v našich životoch a ktoré sme prijali za svoje. Mnohé z nich sú stálymi a vítanými obyvateľmi, ktorí nám prinášajú teplo a milé spomienky, keď na nich myslíme.
10. Iné hlasy a tváre sú menej príjemné, pretože prinášajú výčitky svedomia alebo bodajú pamäť. V našich srdciach žijú tváre a hlasy, ktoré nás budovali a posilňovali tým, že v nás verili; ale vedľa nich sú aj tie, ktoré nás umenšovali; ktoré nás ponížovali a od ktorých sme prevzali toxickú hanbu. Ale všetci sme tým, kým sme, vďaka týmto tváram a hlasom; sú vtkané do štruktúry našej identity.
11. My ľudia nemáme kapacitu byť v intímnych vzťahoch s mnohými. No sme každý deň povolání ponúknuť „*pohostinnosť srdca*“ širšiemu okruhu cudzincov, klientov, zákazníkov, susedov a rôznym ľuďom okolo nás. A tu môže nás prekvapiť Božia milosť. Pretože keď je Ježiš centrom našej bytosti, keď je jej Hlavným hosťom – alebo keď žijeme „pred Jeho tvárou“, tak Pán zväčšuje našu kapacitu pre „pohostinnosť srdca“. Vďaka jeho ohromnej láske môžeme rozšíriť naše hranice, aby Ježiš sa dotkol chudobných, potrebných a okoloidúcich!
12. Ako však môžeme všetci priznať, byť spoločenskou bytosťou prináša bolesti rovnako ako radosti. Keď sa Boh Kainovi pýta: „Kde je tvoj brat?“, hrozí, že odhalí jeho hlboko zakorenenú žiarlivosť na Ábela a jeho nevôľu proti Bohu. 'Keby som sa bol narodil iným rodičom alebo si vzal niekoho iného!'
13. Kofrontovaný Božou otázkou a v cynickej nálade Kain odpovedá vlastnou otázkou: „Som ja strážcom svojho brata?“ Je to vzdorná otázka, ktorá už ukazuje, aký je osamelý a odcudzený od skutočného spoločenstva. Nevykazuje žiadnu lútosť ani ochotu priznať sa, len aroganciu voči božskej autorite. Kainova odpoveď je pokusom to obrátiť na vtip: „Som ja pastierom pastiera?“ Na čo samozrejme jasná odpoveď je „Nie“. Nikto z nás nikdy nemal byť v tom zmysle „strážcom“ niekoho iného. Iba zoológické záhrady a väznice majú „strážcov“! Nemáme

za úlohu „strážit“ iných ľudí týmto spôsobom. Nie sme si navzájom „strážcami“, sme bratmi a sestrami!

14. Božia otázka teda jasne naznačuje, že sme zodpovední za to, kde je náš brat; sme zodpovední za naše vzťahy, pokiaľ ich môžeme ovplyvniť.
15. Aj po tom hroznom čine Boh odhaluje svoju milosť pre Kaina tým, že mu ušetril život a dal mu príležitosť na pokánie. Ešte aj teraz sa môže Kainova životná cesta zmeniť!
16. Ale jeho viac trápi jeho trest než jeho čin: „Môj trest je väčší, než môžem zniesť (1Moj 4:13). Vrah má strach, že bude zavraždený (1Moj 4:14). Má na mysli to, že jeho matka a otec sa pravdepodobne pomstia? Boh tomu zabraňuje tým, že na Kaina položí znamenie. Boh ho dokonca chráni – znamenie oznamuje jeho vinu a jeho ochranu, rovnako ako oblečenie Adama a Evy im pripomínalo ich previnenie, ale aj Božiu milosť.
17. Príbeh Izraela mal problematické začiatky, bol plný bratovražedného súperenia, páchatel'ov i obetí. Patriarchálne príbehy o dlhotrvajúcom spore medzi Jakobom a Ezauom, Jozefom a jeho bratmi nás uisťujú, že Boh môže priniesť požehnanie aj do najhoršej rodinnej situácie. Keď sa Jozef pozerá späť na bolestivú rodinnú ságu, je schopný rozpoznať Božiu prozreteľnosť: „Vy ste mali proti mne zlé úmysly, ale Boh to obrátil na dobré, aby zachránil mnohé životy.“ (Genesis 50:20)
18. Preto nie je prekvapujúce, že prvým záväzkom Izraela bolo milovať Boha a svojho blížneho. Niet divu, že v zákone bola zakotvená potreba starostlivosti o vdovy a siroty, cudzincov a prisťahovalcov.
19. Ľudia, ktorí kedysi boli sami otrokmi v cudzej krajine, mali zaobchádzať s cudzincami a otrokmi so zvláštnou úctou. Susedov mali milovať a rešpektovať. Rodinné vzťahy boli posvätné. Ľudský život mal vysokú hodnotu. Keď Boží ľud zabudol na toto povolanie, proroci ich na to dôrazne upozorňovali. Amos poslal znepokojujúcu otázku, „Kde je tvoj brat?“ určenú každej banke, podniku a farme v Izraeli! (Amos 8:1-14)
20. Ježiš počas svojho pôsobenia vyvolal veľký rozruch tým, že radikálne redefinoval rodinné putá. V prítomnosti členov svojej vlastnej bezprostrednej rodiny šokoval svojich poslucháčov vyhlásením: „Kto koná Božiu vôľu, je môj brat a sestra a matka“ (Marek 3:35). On je Mesiášsky Pán v strede tejto novej rodiny.
21. Zatiaľ čo príbeh sa začína zmienkou len o Ježišovej matke a bratoch, jeho výzva k učeníctvu je rozšírená aj na „sestry“. Ježiš dbal na to, aby si mladšie ženy, nielen matky, uvedomili, že sú zahrnuté do jeho výzvy stať sa učeníkmi. Táto zvláštna zmienka bola o to pozoruhodnejšia, keďže ženy vo všeobecnosti, a obzvlášť mladé ženy, boli vo vtedajšom judaizme vylúčené z aktívnej účasti na náboženskom živote.
22. Ježiš je tak úzko spojený so svojimi členmi a oni s Ním, že to, čo sa stane Jemu, môže byť povedané, že sa stalo im a naopak. „Kto prijíma vás, prijíma mňa, a kto prijíma mňa, prijíma toho, ktorý ma poslal“ (Matúš 10:40 por. Sk 9:4-8). Naša skúsenosť s Bohom závisí, zdá sa, nielen na tom, ako dobre prijímame Ježiša, ale aj na tom, ako dobre prijímame jeden druhého!
23. V jednom z svojich posledných podobenstiev, v príbehu o ovciach a kozloch, je jedným z kritérií posledného súdu spôsob, akým sme zaobchádzali s tými, ktorých Ježiš nazýva svojimi „bratmi“ (Matúš 25:31-46).

24. Starší brat z podobenstva je tak nahnevaný, že sa úplne dištancuje od rodiny. Všimnite si, ako neúctivo oslovuje svojho otca ako „ty“ a odkazuje na márnوترatného syna nie ako „môj brat“, ale ako „tento tvoj syn“! Napriek tomu nie je v situácii, aby sa takto správal. Vo svojom vzťahu s otcom rovnako otrocký ako mladší syn. Aj on je „mimo“ domu, a napriek tomu otec ide von, aby ho prosil, rovnako ako vybehol, aby stretol márnوترatného syna.
25. V Ježišovi Kristovi sme vtiahnutí do vzťahu lásky v rámci života Trojice. Takéto vzťahy sú možné, pretože v Kristovi sme boli zahrnutí do trojičného typu lásky Boha. V Kristovi sme milovaní tou istou láskou, akou Otec miluje Syna. Podstatou konečná reality vo vesmíre sú vzťahy.
26. Takýmto vzťahom lásky sme posilnení, aby sme milovali iných. Môžeme milovať, ako sme milovaní. Láska Otca a Syna, ktorá nás objíma a drží pohromade v spoločenstve, ukazuje svetu, kto sme.
27. Boh konečne dosiahne jednu rodinu, ktorú si vždy želal. Už nie sú významné ustálené rozdiely vo svete: teraz „všetci ste synmi Božími skrze vieru v Krista Ježiša ... nieto Žida ani Gréka, nieto otroka ani slobodného, nieto muža ani ženy, lebo vy všetci ste jedno v Kristovi Ježišovi“ (Galatským 3:26,28).
28. Napriek agónii na kríži, Ježiš myslí viac na svoju matku a Jána ako na seba a utešuje ich úžasnými a nečakanými slovami. Hovorí svojej matke: „Žena, tu je tvoj syn“, a učeníkovi, „Tu je tvoja matka“ (Ján 19:26,27).
29. Ježišova matka a milovaný učeník nie sú primárne spojení tým, že sú na rovnakom mieste v rovnakom čase. Ježiš ich pri svojej smrti spojil a poveril ich tým, aby boli matkou a synom jeden pre druhého. Tým medzi nimi vytvoril nové puto.
30. Cirkev je spoločenstvo ľudí, ktorí by inak neboli spojení, ale ktorých ukrižovaný Ježiš spája, vytvára nové vzťahy prostredníctvom svojej smrti za nás. Duch nás vlastní nie v našej väčšej добрote, ale v našej otvorenosti jeden voči druhému v Kristovom mene.
31. Ábelova smrť nebola „dokonalou vraždou“. Kain neunikol trestu. Je odsúdený na kočovný život. Jeho osudom bude, že stratí akúkoľvek príslušnosť a identifikáciu so spoločenstvom. Bude bez koreňov a odtrhnutý od iných. Čo sa týka Ábela, krik jeho nevinnej krvi stúpa zo zeme a Boh ho počuje. Ale krv, ktorú preliat Boží Syn na Kalvárii, „volá hlasnejšie než krv Ábelova“ (Židom 12:24). Jej posolstvom nie je pomsta, ale zmierenie. Hovorí jazykom milosti, nie pomsty.
32. Ábel sa nedočkal spravodlivosti. Ale Ježiš svojou smrťou a vzkriesením urobil zadosť volaniu po spravodlivosti. Ale zatiaľčo spravodlivosť pre Ábela by znamenala zničenie Kainovho rodu, Ježišova smrť znamenala nový začiatok pre všetkých. Ježiš reprezentoval aj nevinného Ábela aj vinného Kaina a zmieril ich navzájom a aj s Bohom.
33. Kristov kríž je bránou do otcovho domu pre všetkých Kainov, márnوترatných synov a starších bratov. Nech večnosť vyzerá akokoľvek, je to jedna veľká hostina, slávnosť a radostná oslava. Bude to párty, ktorá sa nikdy neskončí!
34. S Kainom a Ábelom sa sen o bratstve začal ako nočná mora. Ježiš ale zomrel, aby udržal sen o bratstve a sesterstve nažive; vstal z mŕtvych, aby ho umožnil. Zanechal nám dedičstvo radikálnej lásky. Ako jednotlivci a spoločenstvo môžeme vďačne a poslušne byť jeho súčasťou.